

KESKUSTELUA

- filosofian, etenkin tieteen filosofian ja logiikan (luokitus-, indeksointi- ja tiedonhakututkimus) ja
- hallinto- ja taloustieteet (palvelujen suunnittelututkimus).

Ymmärrän hyvin teknisten välineiden tarpeellisuuden tietopalvelussa. Ajatellen kuitenkin informaation kontrollin linjalle sijoittuvaa tutkimusta pidän Laaksovirran artikkelia tietokoneteknologiaa reippaasti ylikorostavana — myös siinä tapauksessa, että tietokoneteknologia juurena laajennettaisiin myös tietojenkäsittelyopin tarjoamiksi juuriksi.

Sananvalinnassa on usein ongelmia, kun oppialan käsitteistö ja sanasto ei ole vakiintunutta. Artikkelissa tarkastellaan kummankin linjan kohteena tieteellistä kommunikaatiota. Uskon kuitenkin olevani Laaksovirran kanssa samaa mieltä, kun ajattelen informatiikan piiriin sekä tieteellisen että *ammattillisen* kommunikaation. En tiedä, missä ovat ammattillisen kommunikaation edistämisen ja tarpeiden tutkimisen juuret — ehkä tieteellisen kommunikaation tutkimisen puolella?

Mielestäni artikkelin kaksi linjaa ovat eripainoisia. Ensimmäinen edustaa nykyisin pienehköä informatiikan osa-alueita toiseen verrattuna. Tämä ei ole este niiden juurien etsinnälle eri tahoilta. Arvelen kuitenkin, että tuota isompaa osa-alueita voisi lähemmin vielä eritellä.

Vanhana venkoilijana palaan lopuksi vielä sananvalintaan: Olisivatko »julkaisurakenteiden analyysin linja» ja »julkaisujen kontrollin linja» osuvampia nimiä näille linjoille ajatellen informatiikan nykyisiä valtuutuksia. Jos näin on, jätän informaation tieteellisen analyysin mielihyvin tieteen itsensä tehtäväksi ja jään mielenkiinnolla odottamaan, miten informaation kontrollin oppiala muotoutuu. Ehkä tässä on terveisiä meille kaikille.

Kalervo Järvelin

Informatiikan historioista

Tuula H. Laaksovirta kirjoittaa lehden numerossa 4 viime vuodelta hyvin kiinnostavasti informatiikan historiasta tai pikemmin historioista. Artikkelin perusteella näyttää siltä, että informatiikan juuria erilaisiin informatiikan käsittämistapoihin liittyen löytyy eri tahoilta. Haluan esittää aiheesta seuraavia lisähuomioita, joiden uskon toisaalta jossain määrin rajaavan artikkelissa esitettyjen juurien »isyttä» informatiikalle (ei kuitenkaan kumoavan) ja toisaalta osoittavan joitakin lisäjuuria.

Oppialan juurien tarkastelun lähtökohtana täytynee olla käsitys oppialan nykyisyydestä. Mielenpiteeni on, että informatiikkaa ollaan yhä etsimässä ja että nykyisin keskustellaan sekä tämän oppialan rajojen sijainnista että varsin monenlaisista lähestymistavoista niiden sisäpuolella. Rajankäynnin kohteena ovat mm. tiedonvälityksen alku- ja loppupäät: tiedon luomisen ja tuotannon sekä tiedon käytön ja vaikutusten tutkimisessa joudutaan vahvasti tekemisiin muiden oppialojen kanssa eivätkä kaikki informatiikkaan edustajat pidä näitä aiheita informatiikkana. Rajojen sisällä jotkut ovat kiinnostuneita *julkaisujen*, jotkut *sanomien* ja jotkut *tietojen* välittämisen tutkimisesta eri keinoja tarjoavissa viestintäympäristöissä. Lähtökohtia etsitään milloin hallintotieteistä, milloin yhteiskuntatieteistä, filosofiasta, tietojenkäsittelyopin ja milloin taloustieteistä. Arvelen, että keskustelun kuluessa näistä jäsentyy uusia juuria uudelle informatiikalle.

Informatiikan jo perinteisiä osa-alueita ovat bibliometriikka, tiedontarve-, luokitus- ja indeksointi-, tiedonhaku-, tietopalvelujen ja -järjestelmien suunnittelu- ja luettelointitutkimus sekä bibliografia. Kaikilla näillä alueilla tehty tutkimus liittyy hyvin voimakkaasti Laaksovirran 2. linjaan: informaation kontrollin linjaan (myös bibliometriikka ja tiedontarvetutkimus, joskin näillä alueilla on muutenkin motivoitua tutkimusta). Pidän tarpeellisenä lisätä tämän linjan juuriluetteloon artikkelissa mainittujen tietokoneteknologian ja ammattikäytännön lisäksi mm.

- sosiaalipsykologian ja pienryhmien viestintätutkimuksen (tiedontarvetutkimus),

Vastaus K. Järvelinin kommenttipuheenvuoroon »Informatiikan historioista»

Olen tyytyväinen, että Kalervo Järvelin on antanut palautetta artikkeliini informatiikan kahdesta linjasta. Toivon keskustelun asiasta jatkuvan, sillä uskon siihen mitä muuan oppinut on kauan sitten todennut: Tiede, joka ei ole kiinnostunut omasta historiastaan on katoamaan tuomittu.

Haluan vastata Järvelinin kommentteihin, ei niinkään artikkelini takia kuin siksi, että Järvelin virittää itseasiassa keskustelun kokonaan uudesta aiheesta: informatiikan rajaamisesta. Tämä aihe on luonnollisesti vähintään yhtä tärkeä kuin keskustelu informatiikan historiasta, joten keskustelkaamme siitä ja samalla oion joitakin Järvelinin väärinkäsityksiä tai epätarkkuuksia artikkelistani.

Järvelinin ja minun käsitykseni historian asemasta tieteen kehityksessä lienee hieman erilainen. Minusta on nurinkurista luoda minkään oppialan historiaa nykyisyydestä käsin. Olen pyrkinyt historian avulla ymmärtämään nykyisyyttä. Tämä ei tarkoita, etteikö minulla olisi käsitystä nykyisestä kirjastotieteestä ja informatiikasta. Tuo